

JAARVERSLAG VAN DE BELGISCHE CEMENTNIJVERHEID 2015

Inhoud

Voorwoord.....	4
De Belgische cementindustrie.....	5
“RE: Een nieuwe community in een veranderende wereld”.....	6
De economische conjunctuur.....	8
Een industriector met oog voor het leefmilieu.....	18
Communicatie.....	24
Het Departement Promotie, Onderzoek en Ontwikkeling: enkele markante feiten in 2015.....	28
Statistieken.....	36

FEDERATIE VAN DE BELGISCHE CEMENTNIJVERHEID VZW

Vorstlaan 68 • 1170 Brussel
Tel. : 02 645 52 11 • Fax : 02 640 06 70
info@febelcem.be • www.febelcem.be

Leden

nv CBR Cementbedrijven
Terhulpesteenweg 185
1170 Brussel
Tel.: 02 678 32 11
Fax: 02 660 64 33
www.cbr.be

nv Holcim (België)
Avenue Robert Schuman 71
1401 Nijvel
Tel.: 067 87 66 01
Fax: 067 87 91 30
www.holcim.be

nv Compagnie des
Ciments Belges "CCB"
Grand-Route 260
7530 Gaurain-Ramecroix
Tel.: 069 25 25 11
Fax: 069 25 25 90
www.ccb.be

Raad van bestuur 2015

VOORZITTER
L. Beauchemin

BESTUURDERS
A. Jacquemart
L. Van Camp

R. Köhler

B. Decléty
S. Schmidt
F. Vitaletti

Coverfoto
Jasmine Van Hevel

Productie
Images de Marc sprl

Verantwoordelijk uitgever
André Jasienski

Wettelijk depot: D/2016/280/2

VOORWOORD

Afgaand op de recentste informatie die we van het INR (Instituut voor de Nationale Rekeningen) ontvingen, kende de bouwsector vorig jaar toch nog een groei met 1,9%. Dat is wat hoger dan de gemiddelde groei van de Belgische economie die op 1,4% bleef hangen. Ook de cementnijverheid knoopte in 2015, met een verbruik van 6.403.460 ton, weer aan met de groei (+4,6%). Dit is, net zoals in 2011, gedeeltelijk te verklaren door gunstige weersomstandigheden en een ontwikkeling in de residentiële nieuwbouw met een groei met 3%.

Deze groeicijfers moeten echter wat genuanceerd worden, want voor de leveringen op het Belgische grondgebied door de FEBELCEM-leden bleef de hausse beperkt tot 1,0%. Het waren vooral de cementimporteurs die de groei naar zich trokken, hun leveringen met 18,1% zagen toenemen en nu een aandeel van 23,6% van de Belgische markt opeisen.

Het is moeilijk prognoses voor 2016 te formuleren voor de bouwsector. De ondernemers houden het bij veeleer pessimistische conjunctuurverwachtingen. De economische situatie zal allicht zowel particulieren als ondernemingen aansporen tot grote voorzichtigheid in hun investeringen. Op middellange termijn lijkt de bouwsector nog niet te mogen hopen op significant herstel in 2016. Gezien die situatie zal iedereen al tevreden zijn als het verbruik in 2016 stabiel blijft tegenover 2015. We mogen hopen op een lichte groei met 1% in 2017 of zelfs pas in 2018.

Onze industrieën staan voor uitdagingen, met voorop brandend actuele elementen zoals:

- het concurrentievermogen en de kost van de mankracht,
- de kostprijs van de energie en de te zware belasting op het fotovoltaïsche,
- de kilometerheffing op het transport van massagoederen.

In 2015 hebben onze ondernemingen nog bijna 26 miljoen euro geïnvesteerd in hun installaties. Ze blijven hoe dan ook vertrouwen koesteren in de toekomst. Ook de economische context van de cementindustrie wijzigt. In 2015 zijn Lafarge en HOLCIM gefuseerd tot de wereldwijde nummer 1 van de sector. Momenteel loopt een overname van de groep Italcementi door de groep HeidelbergCement. Op Belgisch niveau is hiertoe de herverkoop van CCB aan een nieuwe, nu nog onbekende speler vereist.

Tot slot willen we er nogmaals op wijzen dat we voor tal van uitdagingen staan. De demografische groei, de terugkeer van populaties in het stedelijke milieu, de veiligheid, de mobiliteit die moet worden ontwikkeld in alle transportmodi, ... Het zijn stuk voor stuk uitdagingen waarbij óns materiaal, cement, en dus ook beton duurzame oplossingen te bieden hebben.

Louis Beauchemin
Voorzitter van FEBELCEM

DE BELGISCHE CEMENTINDUSTRIE: ENKELE KERNCIJFERS

De cementindustrie is een vaste waarde in het Belgische industrielandchap. Zij telt drie spelers: CBR, Holcim België en CCB, verdeeld over vijf productievestigingen waarvan vier in Wallonië (om geologische redenen). Sinds haar ontstaan vervult deze industrie een sleutelrol in de groei van volledige segmenten van de Belgische economie, zowel in termen van omzet als van directe en indirecte werkgelegenheid, investeringen, export en producten die aan de nieuwe kwaliteitsnormen in de bouw tegemoet komen.

ENKELE KERNCIJFERS

- CBR, Holcim België en CCB zijn de drie markt-leiders van de Belgische cementindustrie. Zij maken deel uit van grote internationale concerns, namelijk HeidelbergCement, Lafarge Holcim en Italcementi.
- Vijf productievestigingen in België waarvan vier in Wallonië (Gent, Lixhe, Antoing, Obourg, en Gaurain).
- Een omzet in 2015 van € 436,8 miljoen.
- Investeringen van gemiddeld € 28,1 miljoen per jaar in de afgelopen vijf jaar en € 26,1 miljoen in 2015.
- 1.021 werknemers, hoofdzakelijk geschoolde arbeidskrachten, in functie van de toenemende modernisering van de installaties en de gestage automatisering van het productieproces.
- Ongeveer 15.800 indirecte banen, rekening houdend met de aanverwante marktsegmenten van het stortklaar beton, het prefab beton en de granulaten.
- Een cementverbruik in 2015 van 6.403,460 ton, of een stijging van 4,6% ten opzichte van 2014.

De productievestigingen van de Belgische cementindustrie.

“RE: EEN NIEUWE COMMUNITY IN EEN VERANDERENDE WERELD”

Pieter T’Jonck is architect, cultuurrecensent en sedert juni 2015 ook hoofdredacteur van het architectuurtijdschrift A+. Hij staat met andere woorden met beide voeten in de dagdagelijkse bouwpraktijk, probeert architectuur ook vanuit een breder perspectief te overzien – dat hij in één voorvoegsel samenvat: “RE” voor recycleren, rehabiliteren, “reconstruct”, “rethink”... – en oefent bovendien een opiniërende functie uit.

FEBELCEM vroeg hem naar zijn inzichten over “duurzaamheid” en “duurzaam bouwen”, begrippen die reeds meer dan twee decennia de bouwactualiteit beheersen en waar de geesten van alle actoren ondertussen van doordrongen zijn. Waar staan we vandaag? Zitten we op het juiste spoor en hoe moet het verder? Welke opdracht ziet hij weggelegd voor het tijdschrift A+ ?...

“De bouwwereld wordt op dit ogenblik geconfronteerd met maatschappelijke ontwikkelingen die een diepgaande impact hebben op de opgave van het bouwen zelf. De meest urgente opgave daarbij is het streven naar een meer duurzame manier van bouwen. Het meest evidente, en bekende voorbeeld is uiteraard dat gebouwen op energetisch gebied quasi zelfvoorzienend moeten worden, maar daar houdt het niet bij op want evaluatietools als BREEAM of LEED tonen dat we ook in de selectie en de verwerking van bouwmaterialen - en zelfs in de manier waarop gebouwen ingeplant worden binnen een ruimere context - veel meer factoren dan vroeger in acht moeten nemen om te komen tot bouwwerken die met recht het label “duurzaam” kunnen dragen. Dergelijke labels

zijn echter niet alleen zaligmakend. In sommige gevallen schieten zij tekort om gebouwen die uitzonderlijk goed presteren te evalueren en dus van goede punten te voorzien.

“ZERO TECHNOLOGY BUILDING”

Een bekend voorbeeld van die hiaat is wel het eigen kantoorgebouw van het Oostenrijkse architectenbureau Baumschlager&Eberle: dat gebouw verbruikt immers quasi geen energie, en is opgetrokken in uiterst duurzame materialen, maar het functioneert zonder kunstmatige ventilatie, zonder gesofisticeerde verwarmings- en koelingssystemen en zo voort omdat de opbouw “an sich” zo is dat al die technieken overbodig zijn. Het is niet alleen een “zero energy” building, maar ook een “zero technology” building, en daar kunnen dergelijke labels niet mee om. Terwijl het weinig betoog behoeft dat een gebouw zonder technieken extreem duurzaam is, al was het maar omdat er dus ook geen onderhoud, herstellingen, nazicht, inregeling enzovoort vereist is. Waar labels ook

Pieter T’Jonck (°1960) studeerde ir.-architect aan de KULeuven. Hij liep stage en werkte o.a. bij de bureaus van Paul van de Poel (later Stramien, Antwerpen) en Stéphane Beel (Brugge).

In 1987 startte hij een eigen kantoor, maar werkte ook vaak samen met o.a. Leo van Broeck en Bruno Dercon.

Vanaf 1997 oprichting architectenverenootschap T’Jonck-Nilis Ingenieur-Architecten BV-BVBA in samenwerking met ir. architect Wouter Nilis. Zij wonnen verschillende prijzen en eervolle vermeldingen. Hun werk werd in diverse publicaties vermeld.

Pieter T’Jonck gaf daarnaast les aan o.a. UGent, Kask Gent, Academie Antwerpen, Dasarts Amsterdam.

Hij schrijft voor verschillende tijdschriften en boeken in binnen- en buitenland over zowel architectuur en stedenbouw als over theater, dans en beeldende kunsten.

In 2012 was hij curator van de Triënnale voor beeldende kunst, design en mode “Superbodies” in Hasselt.

Hij is sedert 1 juni 2015 hoofdredacteur van het tijdschrift “A+ Architecture in Belgium”. Hij heeft de inhoudelijke leiding en zet mee zijn schouders onder de vernieuwingsbeweging van dit architectuurmedium.

Pieter T’Jonck woont en werkt in Leuven.

AZ Groeninge - Arch. Baumschlager&Eberle © Diathèque febe

weinig bij stilstaan is dat we misschien beter moeten onderzoeken wat we met het bestaande patrimonium kunnen aanvangen. Nieuwe opgaves worden nu als vanzelf aangepakt door nieuwe bouwwerken te voorzien, maar dat hoeft helemaal niet zo te zijn. Alleen, zo'n alternatieve benadering vraagt ook een totaal andere opstelling van alle partners in het bouwproces, omdat "het bestaande" niet meer per se, of zelfs hoogst zelden tot de portefeuille van een eigenaar of ontwikkelaar behoort. Er zou dus op de schaal van grotere gebiedsdelen zoals bijvoorbeeld een grote stadswijk, of zelfs een hele stad of streek, een vergelijk moeten gevonden om op een andere manier tot nieuwe ontwikkelingen te komen die het bestaande recycleren.

Opgaves als deze veronderstellen van alle betrokkenen in het bouwproces, van ontwerpers over ingenieurs tot producenten, ontwikkelaars en uiteraard ook kopers en gebruikers een fundamenteel andere aanpak. Voor architecten begint dat al op de tekentafel. Of liever: voor ze zelfs maar beginnen te tekenen moeten ze eerst de brede context kunnen evalueren. Voor producenten betekent het dat ze veel meer op maat van specifieke situaties en vragen moeten nadenken, en net zo is het voor ontwikkelaars.

RECYCLEREN, RENOVEREN, "RETHINK"

Dat brengt ons bij het tijdschrift en de organisatie A+. Het blad heeft zich in het

verleden iets te vaak opgesloten in de eigen cocon van de "goede architectuur", en preekte zo teveel voor eigen kerk. Dat kunnen of willen we ons niet meer permitteren. Niet dat we nu plots denken dat goede architectuur niet meer nodig is, integendeel zelfs, wel dat we op dit moment op zoek moeten gaan naar andere ijkpunten om te bepalen wat we daarmee bedoelen. Een intens debat over de richting die het uit moet gaan met het ontwerpen en met het onderwijs is hoogst noodzakelijk. Vandaar dat we dit jaar alles in het teken stellen van het voorvoegsel RE: Recycleren, renoveren, "rethink" (soms helpt Engels een beetje...) enzovoort.

Maar er is meer aan de hand. Door de intense verwevenheid van alle partners in het bouwproces dat hoger aangegeven werd, betekent dat ook dat het blad vaker en sterker andere bouwpartners moet meenemen in de discussie. Het debat dat we voeren is uiteindelijk een debat over de plaats en de rol van de bouwwereld binnen een snel veranderende wereld. We zetten daarom op dit ogenblik de eerste stappen om een volledig nieuw blad te ontwikkelen, maar ook om de website zo te herstructureren dat het de plek wordt waar een "community" zichtbaar wordt en in overleg kan treden. Wat ons betreft behoren niet enkel architecten tot die community maar ook alle andere partijen in het bouwproces die een bijdrage kunnen leveren aan een nieuw élan voor architectuur en stedenbouw. U hoort er meer van in de komende maanden."

DE ECONOMISCHE CONJUNCTUUR

DE MARKT VAN DE BOUWSECTOR IN 2015

(Bronnen: Confederatie Bouw en EUROCONSTRUCT)

Einde 2015 waren de groeiprognoses voor dit jaar vrij pessimistisch voor de bouwsector: ongeveer +0,3% volgens het rapport van EUROCONSTRUCT van december 2015. Deze prognoses zijn intussen duidelijk opwaarts gecorrigeerd, en het INR (Instituut voor de Nationale Rekeningen) raamt de economische expansie intussen op +1,9%. De bouwsector heeft in 2015 dus uiteindelijk – nogmaals – het hoofd boven water gehouden, vergeleken met het gemiddelde van de Belgische economie. Het groeicijfer hiervan wordt op 1,4% geraamd. De sector kende dus een sterkere groei dan het gemiddelde van de Belgische economie. De gunstige weersomstandigheden over het hele jaar 2015 hebben ongetwijfeld een bijdrage geleverd om deze toestand te bewerkstelligen,

maar die uitleg op zichzelf volstaat niet. De woningbouw kende een groei met 3%, met een opvallend groot aantal appartementsgebouwen in de grote steden.

De activiteit in de residentiële nieuwbouwsector profiteerde in 2015 van deze positieve ontwikkeling, maar de sector van niet-residentiële bouw kende een terugval met ongeveer -3%. De renovatiesector van zijn kant handhaafde een groei van ongeveer +3%.

Wat de openbare werken betreft, kunnen we vaststellen dat in 2015 opnieuw een groei met ongeveer 3% werd ingezet na enkele jaren van terugval.

Ondanks deze verrassende situatie, eind 2015, blijft de economische context moeilijk, afgaand op de orderboekjes van sommige bedrijven en de evolutie van de werkgelegenheid in de bouw die nog altijd met -2% daalt.

© Eric Schelstraete

De woningbouw

De activiteit in de sector van de nieuwbouwwoningen groeide in 2015 dus met +3%. Dit bemoedigende resultaat is te verklaren door uitzonderlijke omstandigheden. Met het oog op de nieuwe, strengere en dus duurder eisen inzake energieprestaties die op 1 januari 2014 van kracht zouden worden, haastten vele kandidaat-bouwers zich om nog vóór 31 december 2013 hun bouwvergunningaanvraag in te dienen. Het grotere volume bouwvergunningen vertaalde zich in een groter volume van bouwactiviteit in de jaren 2014 en vooral 2015.

Het aantal vergunde renovaties voor woongebouwen kende eveneens een toename met +3%, vergelijkbaar met de groei met +3,2% van 2014. Deze positieve evolutie voor die sector lijkt logisch: renovatie van gebouwen is noodzakelijk en vraagt in het algemeen minder investeringen dan een nieuwbouw.

De niet-residentiële bouw

In de sector van de niet-residentiële bouw bleef de dynamiek van de activiteit verder afkalven: nogmaals een verlies met ongeveer -3% tegenover 2014 dat al een terugval van dezelfde omvang (-2,8%) incasseerde. De gemiddelde trend blijft zich bovendien richten op gebouwen van kleinere schaal.

Openbare werken

De openbare investeringen kenden in 2015 eindelijk nog eens een hausse met ongeveer +5,7% na twee jaren van terugval. Deze situatie is te verklaren door de noodzaak om te investeren in het onderhoud van de infrastructuur. Uit de analyse blijkt een beter gevuld orderboekje voor de wegenbouwbedrijven dan in 2014 en ook een groter aantal openbare aanbestedingen voor openbare bouwprojecten. Toch volstaat dit niet. We moeten er andermaal op hameren dat de openbare investeringen in België zeer zwak blijven, in de grootteorde van 2,2%, terwijl het Europese gemiddelde meer dan 3% van het bbp (bruto binnenlands product) bedraagt.

DE MARKT VAN DE BOUWSECTOR IN 2016

Terwijl de experts verwachten dat de Belgische economie met 1,2% zal groeien, zijn de prognoses voor de bouwsector in 2016 andermaal moeilijk te formuleren. De conjunctuurbeoordelingen van de ondernemers blijven pessimistisch voor het eerste kwartaal 2016, en ze verslechteren zelfs met het oog op een terugval in de aflevering van bouwvergunningen met ongeveer -15%. Openbare werken zou een van de enige sectoren zijn die in 2016 traag zal vooruitgaan.

De prognoses wachten nog op bevestiging, maar de economische moeilijkheden blijven ook in 2016 aanhouden, in een context van hardnekkige werkloosheid.

Op middellange termijn mag de bouwsector rekenen op een opleving tegen 2017 en vooral 2018, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. De groeiperspectieven nemen van jaar tot jaar af. De hoeveelheid nieuwbouwwoningen moet niettemin nog toenemen gezien de demografische evolutie.

De woningbouw

Na de gunstige situatie van 2015 in de residentiële nieuwbouw zou de activiteit in deze sector volgens de Confederatie Bouw in 2016 met ongeveer -7,5% terugvallen. Dit is vooral te verklaren door de terugval met ongeveer -15%

Arch. bureau Androl © Foto Georg Schmidthals

in het aantal bouwvergunningen. De Belgische vastgoedsector wil dynamisch blijven, maar de gezinnen ondervinden financieringsmoeilikheden, en ook het verlies aan vertrouwen in de economie en de werkloosheid blijven ongunstige factoren.

De traditionele stabiliteit van de renovatiesector lijkt zich te handhaven ondanks de financiële problemen van de gezinnen. De Confederatie Bouw hoopt nog op een groei met +3% tegenover 2015, ondanks het verminderde BTW-tarief van 6% dat vanaf 1 januari 2016 slechts wordt toegepast voor renovatiewerken aan gebouwen van minstens 10 jaar oud, in plaats van vroeger minstens 5 jaar.

De niet-residentiële bouw

Volgens de analyses van EUROCONSTRUCT en van de Confederatie Bouw zal de activiteit in de niet-residentiële bouwsector in 2016 een stijging met ongeveer +7,5% kennen. Dit gunstige vooruitzicht steunt op het toenemende aantal bouwvergunningen dat in 2015 (+10%) werd uitgereikt, en op de voortzetting van het bouwprogramma voor de scholen in het Vlaams Gewest.

Openbare werken

De context voor de sector van de openbare werken lijkt anders te evolueren dan de vooruitzichten van de voorbije jaren aankondigden. De overheden lijken eindelijk vastbesloten om opnieuw te investeren in een sector waar dit onderhand broodnodig is. De hausse van eind 2015 zou zich gematigd kunnen voortzetten in 2016 met ongeveer +1%, volgens de laatste schattingen.

De sector hoopt nu dat de effecten van de kilometerheffing voor het transport, die op 1 april 2016 is ingegaan, snel leidt tot een toename van de middelen voor openbare werken. Het recente infrastructuurplan van de minister van openbare werken van het Waals Gewest is ambitieus en zal op termijn leiden tot ontwikkeling en onderhoud van de verkeersnetten. Ook het Vlaams Gewest plant enkele grote projecten die de mobiliteit in ons land moeten verbeteren. De huidige gebreken inzake mobiliteit zijn immers bezig onze economische ontwikkeling te verstikken.

© Diatheek FEBELCEM

DE INDICATOREN VAN DE ECONOMISCHE PRESTATIES VAN DE BELGISCHE CEMENTNIJVERHEID

Het verbruik van grijs cement in België

Reeds in 2014 toonde de sector - met een verbruik van 6.123.118 ton - opnieuw een lichte groei met 1,4% tegenover 2013. In 2015 noteerden we vrij onverwacht een nieuwe en zelfs sterkere stijging met 4,6%. Het totaalverbruik van 6.403.460 ton maakt van 2015 een zeer goed jaar. Deze groei is, zoals in 2011, andermaal te verklaren door gunstige weersomstandigheden over het hele jaar en door de ontwikkeling met +3% in de residentiële nieuwbouw, zoals hoger al uitgelegd.

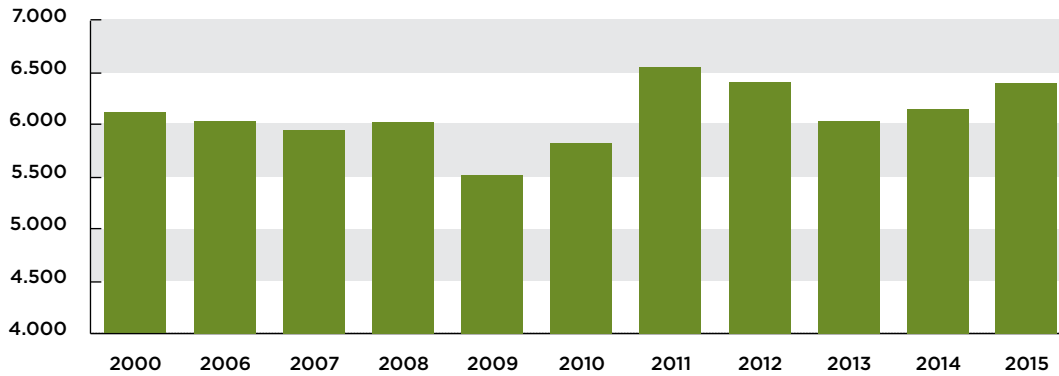
Dit gegeven brengt het gemiddelde verbruik over de voorbije 5 jaar (2011-2015) op 6.306.000 ton. Dit is een zeer goed cijfer in vergelijking met het gemiddelde van de vijf jaar ervoor (2006-2010), dat 5.874.000 ton bedroeg.

Het verbruikte volume van 2015 ligt 6,2% boven het gemiddelde van 6.029.000 ton voor de voorbije 10 jaar (van 2005 tot 2014).

De bouwsector heeft dus andermaal en ondanks de pessimistische vooruitzichten goed standgehouden in 2015. Deze trend is ook af te lezen in het cementverbruik.

Het verbruik van grijs cement in België

x Kton

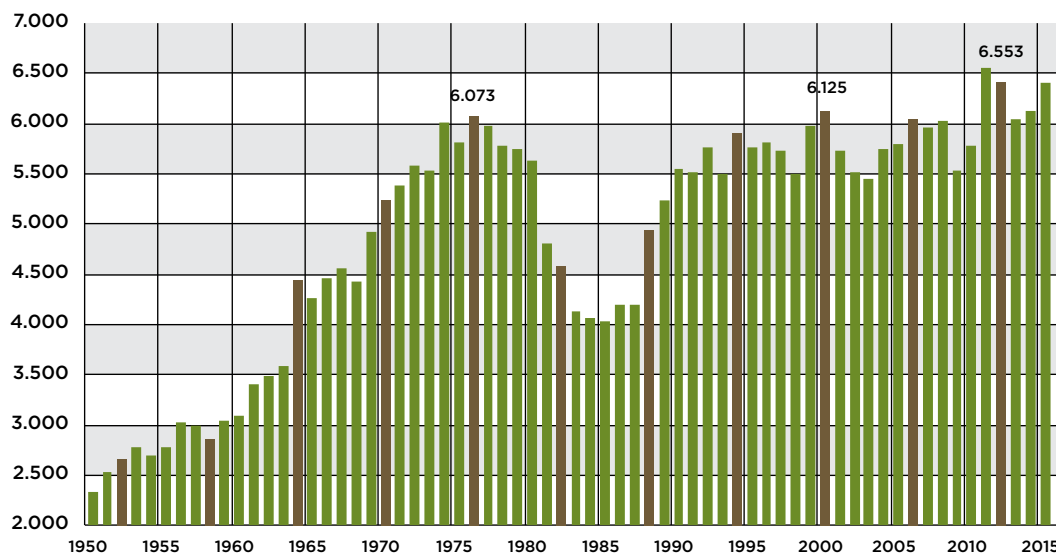
Bron: FEBELCEM

De grafiek die we nu al vele jaren presenteren in onze jaarverslagen, toont de evolutie van het cementverbruik in België van 1950 tot vandaag. De curve toont systematisch een piek in het cementverbruik in het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen in vergelijking tot de voorafgaande jaren.

Met een verbruik van 569 kg cement per inwoner in 2015 blijft de Belg dus wel degelijk vertrouwen op betonconstructies die gelden als duurzaam en economisch. Sinds 1990 ligt dit gemiddelde (een van de beste in Europa) boven 550 kg/inwoner, zoals blijkt uit de hierna grafiek.

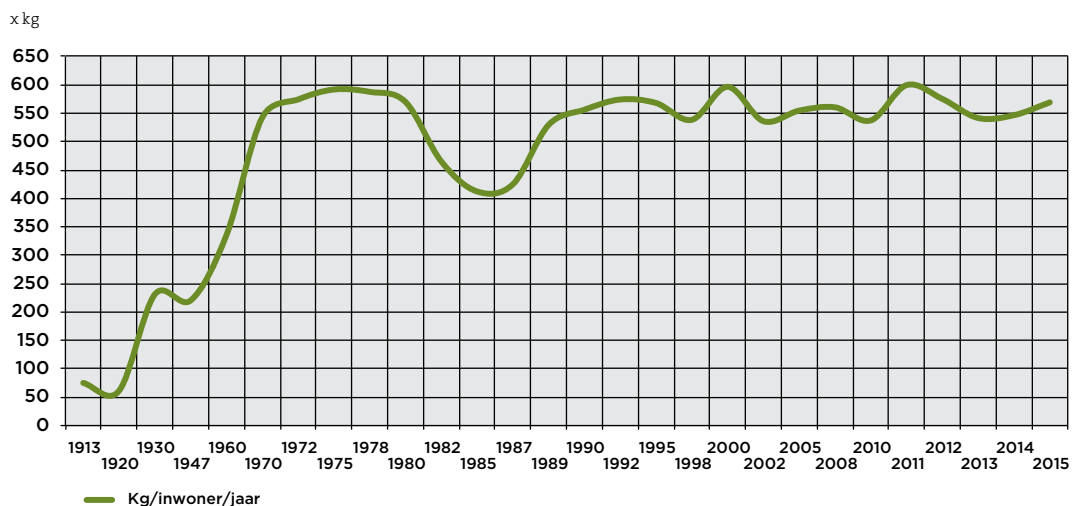
Evolutie van het verbruik van grijs cement over de periode 1950-2015 (bruine kolommen: jaar van de gemeenteraadsverkiezingen)

x Kton

Bron: FEBELCEM

Evolutie van het verbruik van grijs cement in België, van 1913 tot 2015, in kg/inwoner per jaar

Bron: FEBELCEM - INS

DE PERSPECTIEVEN VOOR 2016

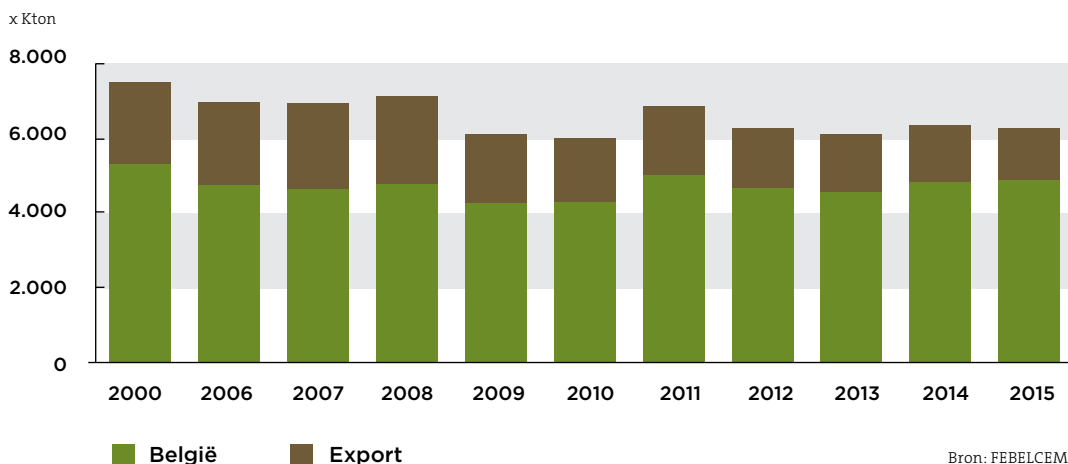
Voor 2016 valt te hopen dat het cementverbruik op het niveau van 2015 blijft. Dit zou als een groot succes beschouwd mogen worden gezien enerzijds de zeer goede prestatie van 2015 en anderzijds de hoger aangekondigde perspectieven. De woningbouw zal immers terugwijken terwijl hij in zijn eentje goed is voor 46% van de investeringen in de bouw. De niet-residentiële sector, met voor 2016 een groeiverwachting, staat voor 37% van de investeringen, terwijl de openbare werken stagneren met 17% van de investeringen.

Onze sector blijft hopen dat de bouw vroeg of laat echt progressie zal maken. Misschien mogen we voor 2017 een groei met 1% registeren, en zelfs 2% voor 2018, het jaar van de gemeenteraadsverkiezingen. De economie spoort de spaarders overigens aan om te investeren in baksteen. Het cementverbruik zou dus gunstig moeten evolueren gezien de evidente behoeften met betrekking tot duurzaam bouwen... Beton is dankzij zijn reeds herhaaldelijk opgesomde intrinsieke kwaliteiten immers het bouwmetaal bij uitstek.

© Eric Schelstraete

Cementleveringen van de leden in België en voor de export

DE CEMENTLEVERINGEN VAN ONZE LEDEN

De verbruiksgegevens van 2015 moeten echter gematigd worden: de leveringen van de leden van FEBELCEM op het eigen grondgebied zijn met slechts +1% gestegen, ten voordele van de importeurs. Volgens de officiële statistieken van de Nationale Bank van België zien de importeurs hun leveringen stijgen met +18,1%, goed voor een aandeel van 23,6% van de Belgische markt.

De totale leveringen van grijs cement door de leden van FEBELCEM bedragen in 2015 slechts 6.275.215 ton, tegenover 6.363.654 ton in 2014. Dat is een daling met 1,4% in vergelijking met het niveau van 2014 (nl. 88.439 ton minder).

Om het totaal van de leveringen van onze leden te kennen, moeten ook de leveringen van klinker voor de export toegevoegd worden. Deze staan niet in de vorige tabel. Het algemeen totaal bedraagt dan 6.925.253 ton in 2015 tegen 7.228.788 ton in 2014, of een vermindering met -4,2%.

DE LEVERINGEN VAN ONZE LEDEN OP DE BELGISCHE MARKT

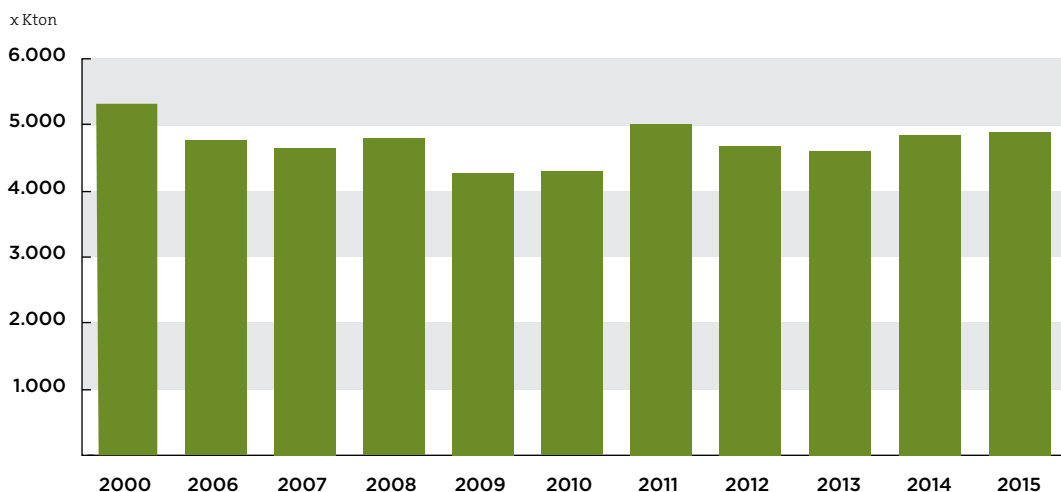
Eind december 2015 hadden onze leden in totaal 4.890.842 ton geleverd op de Belgische markt. Dat is een lichte stijging met 1%, of 48.276 ton meer dan de geleverde tonnage van 2014, namelijk 4.842.566 ton in 2014.

De leveringen van de Belgische cementnijverheid zijn dus op de eigen markt - die in 2015 als stabiel geldt - slechts weinig toegenomen. Vooral de importeurs hebben geprofiteerd van de situatie, waardoor de nationale markt gespannen blijft.

© Diatheek CBR

Leveringen van de leden op de Belgische markt

Bron: FEBELCEM

De grafiek hierboven toont dat, in vergelijking met het geleverde recordvolume van 2000, namelijk 5.231.000 ton in 2012, het niveau in 2015 zo'n 430.000 ton lager ligt. In relatieve cijfers is dat 8% lager.

De symbolische drempel van minder dan 10% cementleveringen in zakken op de Belgische markt (namelijk 7%) tegenover meer dan 93% leveringen in bulk, bleef in 2015 nagenoeg gelijk aan 2014.

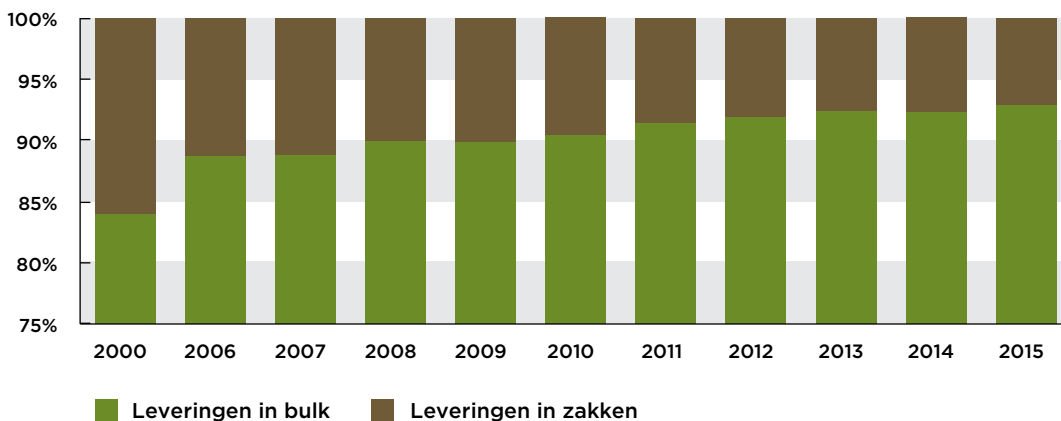
De leveringen van de leden volgens verpakkingswijze

In vergelijking met 2014 is de in bulk geleverde tonnage met 1,7% verminderd. De leveringen in zakken zijn met 7,3% afgenomen.

DE LEVERINGEN VAN ONZE LEDEN VOLGENS KOPERSCATEGORIE

De sector van stortklaar beton blijft de belangrijkste cementverbruiker voor de FEBELCEM-leden.

Leveringen van de leden volgens verpakkingswijze

Bron: FEBELCEM

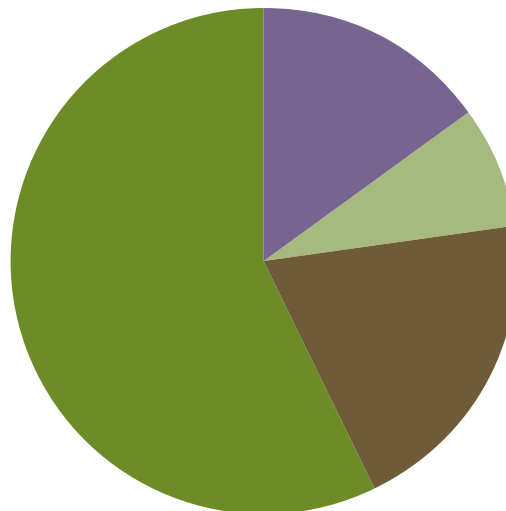
In absolute cijfers is deze sector goed voor 56,6% van de binnenlandse leveringen tegenover 55,3% in 2014. De lichte groei houdt dus aan. Concreet heeft deze sector zijn tonnage met +3,4% verhoogd tegen vorig jaar. Het gaat om 2.767.060 ton in 2015 tegenover 2.676.345 ton in 2014.

De sector van gefabriceerde betonproducten en vezelcement wijkt dan weer met 0,3% terug tegenover het volume van 2014. Met 1.000.194 geleverde ton in 2015 krimpt het relatieve aandeel van deze sector tot 20,4% van de leveringen van de leden, tegen 20,7% in 2014, met 1.003.593 ton.

De leveringen op de werf bedroegen 742.753 ton, nagenoeg gelijk aan het volume van 742.229 ton in 2014. Het relatieve aandeel van deze leveringen in de binnenlandse leveringen bedraagt nu 15,2%, tegen 15,3% in 2014.

Tot slot krimpt de handel tot 7,8% in 2015, met een daling in de geleverde hoeveelheden van -9,4%, tot een totaal van 380.835 ton in 2015 tegen 420.399 ton in 2014.

De leveringen van de leden per aankoperscategorie

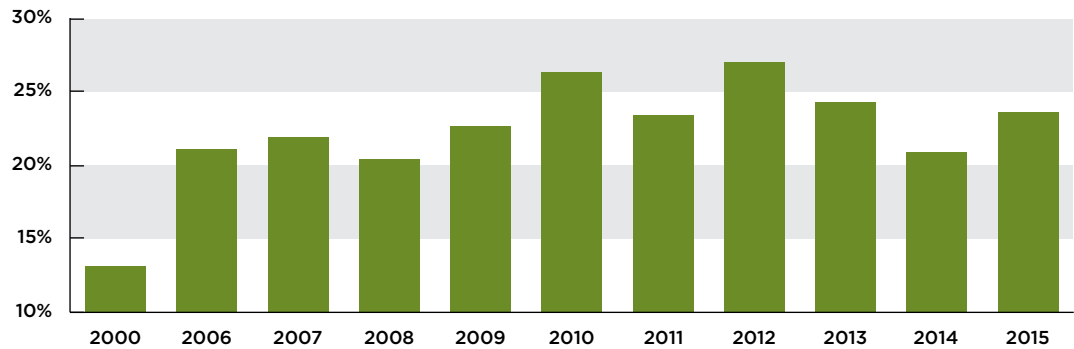
- Stortklaar beton 56,6%
- Beton- en cementvezelproducten 20,4%
- Leveringen aan de handel 7,8%
- Leveringen op de bouwterreinen 15,2%

Bron: FEBELCEM

© Diatheek FEBELCEM

Invoer van grijs cement in België

Bron: INTRASTAT / FEBELCEM

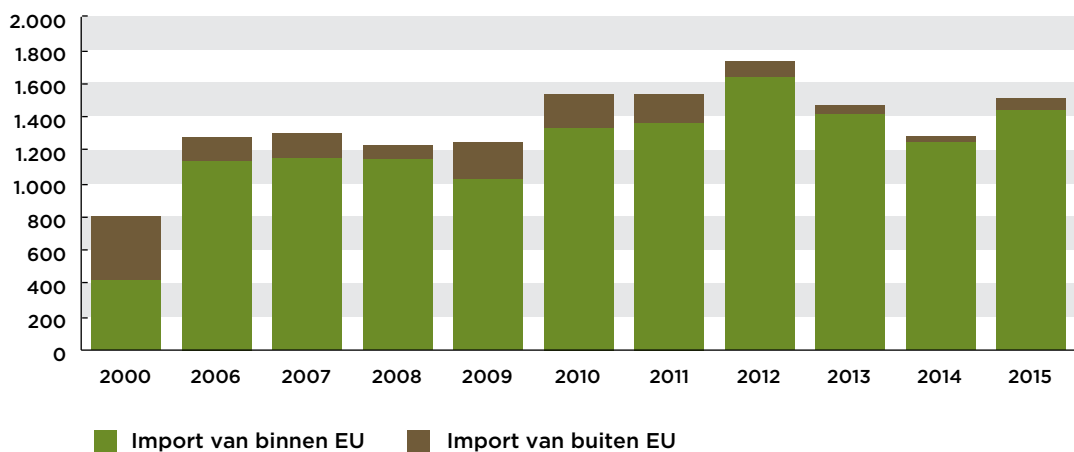
De invoer van grijs cement in België

Zoals eerder vermeld is de invoer in 2015 fors gestegen, met 18,1%, tot 1.512.618 ton tegen 1.280.552 ton in 2014. Dat is 232.066 ton méér. Deze verhoging brengt het marktaandeel van de invoerders naar 23,6% tegen 21% in 2014.

Wat de herkomst van de ingevoerde volumes aangaat: 95,3% komt van binnen de EU (met een ingevoerd volume van 1.445.106 ton in 2015), terwijl 4,7% van de invoer (of 67.512 ton) uit landen buiten de EU komt.

Import van binnen en buiten EU

X KTON

Bron: INTRASTAT / FEBELCEM

© Diatheek CCB

© Eric Schelstraete

DE INVESTERINGEN IN DE CEMENTNIJVERHEID

De investeringen van de FEBELCEM-leden bedragen 26,1 miljoen euro in 2015. Dit bedrag ligt lager dan het geïnvesteerde bedrag van 2014 (-12,9%). Dat is 16,8% minder dan het gemiddelde van de voorbije vijf jaar.

92,1% van de bedragen die in 2015 werden geïnvesteerd, ging naar machines, installaties en nieuwe of tweedehandsvoertuigen. 7,9% ging naar de oprichting van nieuwe gebouwen, bouwwerken of de herstelling van bouwwerken. Merk op dat zowat 2,1% van de totale investeringen bestemd was voor milieubescherming.

EEN INDUSTRIESECTOR MET OOG VOOR HET LEEFMILIEU

De cementsector is een belangrijke speler in het Belgische economische landschap. Tegelijk gaat deze sector zijn aanzienlijke milieuverantwoordelijkheid niet uit de weg. In dit hoofdstuk maken we de balans op van enkele grote sectorgebonden dossiers.

SECTORAKKOORD

In 2013 engageerde de cementsector zich tot een nieuw sectorakkoord met het Waals Gewest met het oog op verdere vermindering van zijn uitstoot van broeikasgassen en verdere verbetering van zijn energie-efficiëntie voor de periode van 2013-2020. De Waalse cementbedrijven die het akkoord mede ondertekenden, engageerden zich op sectorniveau tot:

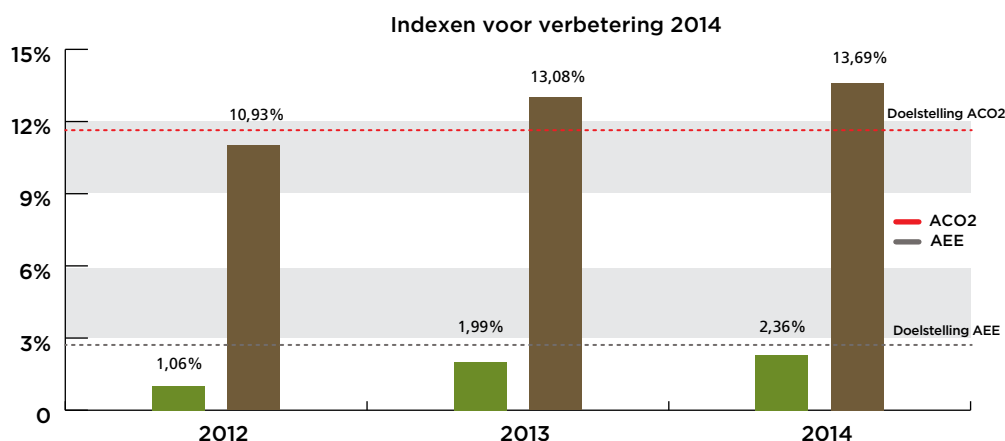
- Verbetering van de sectorale energie-efficiëntie voor primaire energie (AEE) met 2,94% tussen 2005 en 2020;
- Vermindering van de specifieke CO₂-uitstoot op sectoraal niveau (ACO₂) met 11,88% tussen 2005 en 2020.

In 2014 bleef de verbetering van de energie-efficiëntie van de productielijnen een prioriteit voor de cementsector. Het jaar 2014 was relatief kalm, met bovendien gunstige weersomstandigheden tijdens het eerste kwartaal.

© Eric Schelstraete

Terwijl de vooruitgang die de ondernemingen in 2014 hebben geboekt, uiteraard vooral te maken had met de actieplannen die werden ingediend in het raam van het vrijwillige akkoord (PAI), hebben ook andere maatregelen wel degelijk positief bijgedragen tot de goede globale prestaties. Deze hadden vooral betrekking op onderhoud, waarvan de mogelijke baten niet in de PAI begroot waren.

“EMISSIONS TRADING” & COP 21

Op 15 juli 2015 publiceerde de Europese Commissie haar “Voorstel voor een richtlijn inzake wijziging van Richtlijn 2003/87/EC ter bevordering van kosteneffectieve emissiereducties en koolstofarme investeringen”. Dit voorstel beoogt de wijziging van bepaalde essentiële aspecten van Richtlijn 2003/87/EC inzake de invoering van een systeem voor verhandeling van emissiequota voor broeikasgassen, beter bekend als “Emissions Trading System” of de ETS-richtlijn voor de periode 2021-2030.

De cementsector heeft kunnen vaststellen dat de Europese Commissie de vaste wil heeft om de regels van het uitwisselingsmechanisme te laten evolueren, vooral wat betreft het rekening houden met recentere activiteitsniveaus voor de berekening van de quotatoewijzing, naast beschermende maatregelen tegen risico's op koolstoflekken. De sector betreurt evenwel dat sommige aspecten van het geformuleerde voorstel tegenstrijdig zijn met de wens van de Europese Raad, zoals uitgedrukt in oktober 2014, om de meest performante installaties inzake uitstoot van broeikasgassen niet te bestraffen. Het voorstel om de waarde van de sectorale benchmarks op jaarbasis lineair te laten evolueren, zonder rekening te houden met de reële gegevens of met het verbeteringspotentieel, en voorts het handhaven van de intersectorale correctiefactor, zijn stuk voor stuk elementen die, volgens de cementsector, de ondernemingen zullen straffen.

Wat de voorstellen aangaat, wenst de sector een reeks elementen voor te leggen die een waarborg zouden kunnen vormen voor het welslagen van deze nieuwe hervorming van de ETS-richtlijn: incentives voor innovatie op basis van het technologisch potentieel van de sectoren, volledige bescherming tegen de risico's op koolstoflekken voor de meest effectieve installaties, haalbare energieprijzen en voorts financiering van de technologische vooruitgang. In aanloop op de COP 21 van Parijs had de cementsector ook al een reeks aanbevelingen geformuleerd die – volgens de sector – het succes van een internationaal klimaatakkoord moeten kunnen garanderen:

- Een internationaal “level-playing field” voor de industrie garanderen;
- Een meerderheid van Staten engageren die de meerderheid van de emissies leveren;
- Gelijkwaardige engagementen aanhouden voor de partijen;
- Voorzien in gemeenschappelijke regels voor de controle en de verrekening van de engagementen;
- Ook een rol toekennen aan de producten en aan hun verwerking in de strijd tegen de klimaatveranderingen.

Bij de analyse van de resultaten van deze COP denkt de cementsector dat in Parijs ongetwijfeld een sterk momentum tot stand is gekomen, met een groot aantal lidstaten dat zich akkoord verklaarde met de tekst van het Klimaatverdrag. Dit is een eerste belangrijke stap in het streven naar maatregelen op langere termijn. Aan sommige van de vereisten die de sector heeft geformuleerd voor een ambitieus akkoord, werd gedeeltelijk tegemoetgekomen. Het komt er hier nu op aan om alert te blijven voor het vervolg van de internationale discussies, meer bepaald omtrent de vragen inzake gelijkwaardigheid van de engagementen of over het internationale “levelplaying field”. De elementen waarover de sector beschikt, laten hem bijvoorbeeld niet toe om de ondernemingen gerust te stellen inzake de toekomstige afwezigheid van koolstoflekken.

© Diatheek CBR

AFVAL

Wat afval aangaat, had de cementsector zich vorig jaar verheugd over de beslissing van de Waalse Regering tot verlenging tot in 2019 van de toepassing van het correctiemechanisme dat werd ingevoerd om te vermijden dat de fiscale niet-afrekbaarheid van milieubelastingen zou leiden tot concurrentievervalsing tussen de operatoren die wél onderworpen zijn aan vennootschapsbelasting, en de operatoren die dat niet zijn (vereniging van gemeenten).

Deze vreugde was van korte duur vermits het Waals Gewest, als gevolg van de beslissing van de federale regering om de intercommunales te onderwerpen aan de vennootschapsbelasting, de factor 0,7 heeft afgeschaft. Deze was nochtans bedoeld om de fiscale niet-afrekbaarheid van gewestelijke milieubelastingen (afvalbelastingen) voor de privéoperatoren te compenseren. Bovendien heeft het Waals Gewest ook beslist om over te gaan tot de forfaitaire verhoging van de belasting op de co-verbranding van afval.

De Waalse autoriteiten hadden uiteraard een voorbehoud geformuleerd bij de verlenging van factor 0,7 in geval de intercommunales zouden worden onderworpen aan de vennootschapsbelasting. De sector is evenwel onder de indruk van de haast waarmee de beslissing genomen lijkt te zijn. Het schema van de belasting voor de intercommunales was immers nog niet eens volledig bekend en is trouwens ook nu nog het voorwerp van talrijke klachten vanwege (zowel Waalse als Vlaamse) intercommunales en gemeenten bij het grondwettelijk hof.

De cementsector zal uiteraard nauwlettend toezien op de uitkomst van deze klachten. In afwachting wordt de sector opgeroepen om de verhoging van de belasting op co-verbranding van afval te betalen, waarbij overigens niet meer kan worden gerekend op de factor ter compensatie van de afgeschafte fiscale afrekbaarheid van de milieubelasting.

MEERKOSTEN VOOR ENERGIE

In het raam van de Elia-overbelasting is de naamloze vennootschap Solar Chest (bedrijf dat de verwerving, de bewaring, het beheer en de doorverkoop van groene certificaten als doel heeft) erin geslaagd een deel van de fondsen op te halen die nodig zijn voor de terugbetaling van de ondernemingen die sinds 2013 het hoofd hebben moeten bieden aan de verhoging van de overbelasting.

© Eric Schelstraete

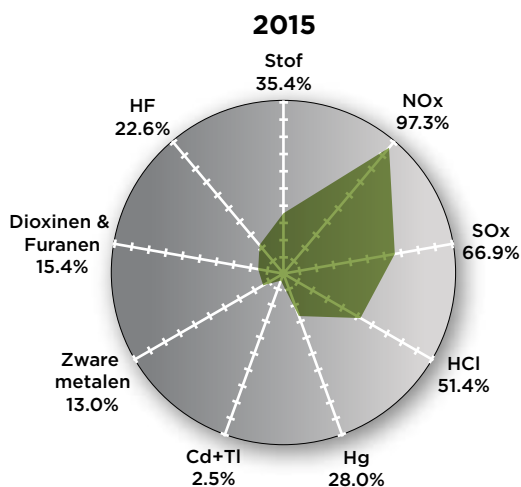
We herinneren eraan dat de overbelasting eind 2012 bruusk werd verhoogd, van 1,18 €/MWh naar 5,94 €/MWh en, begin 2013, naar 13,82 €/MWh.

Met betrekking tot de jaren 2013 en 2014 is intussen een begin gemaakt met de terugbetaling van de eerste vrijstellingen aan de ondernemingen.

DE MILIEU-INDICATOREN

De uitstoot in de atmosfeer

Met het oog op de grafische weergave werden de emissielimietwaarden (ELW's, uitgedrukt in concentratie van verontreinigende stoffen in de rook, en toepasbaar op de dagelijkse emissiegemiddelden) als limietwaarden op jaarbasis gebruikt. In de praktijk vereist de vergelijking van de emissiewaarden met de ELW's dat rekening wordt gehouden met de betrouwbaarheidsintervallen voor metingen (conform de wetgeving op de verbrandings- en meeverbrandingsinstallaties voor gevaarlijk afval), wat niet het geval is voor de hier gerapporteerde waarden. Deze grafieken moeten dan ook worden begrepen als

een indicator van de gewogen jaarlijkse emissieniveaus van de sector tegenover de dagelijkse emissielimietwaarden. De jaarlijkse emissielimietwaarden, zoals hier gedefinieerd, zijn dus louter indicatief. Deze voorstelling impliceert dat de resultaten ook afhangen van de (neerwaartse) evolutie van de emissielimietwaarden.

In 2015 bleven alle emissies van de sector binnen de jaarlijkse indicatieve limietwaarden.

© Eric Schelstraete

EFFICIËNTE BENUTTING VAN MATERIE EN VAN ENERGIE

De energieopwaardering van alternatieve brandstoffen vormt een pijler van de cementactiviteit. De sector komt op deze manier concreet tegemoet aan de bezorgdheid van de overheden en aan de uitdagingen die ze oplegt inzake energie-onafhankelijkheid en doeltreffend gebruik van de hulpbronnen.

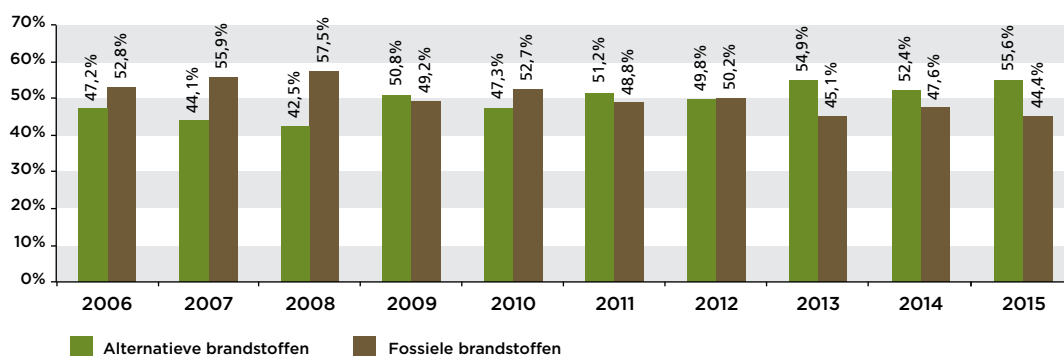
De sector zet in 2015 zijn inspanningen voort en verhoogt het aandeel van goedgekeurde vervangingsbrandstoffen.

Wat de benutting van materialen betreft, d.w.z. de vervanging van klinker door materialen zoals hoogovenslakken of vliegas, handhaaft de sector de klinkeropwerkingspercentages op het niveau van 2014.

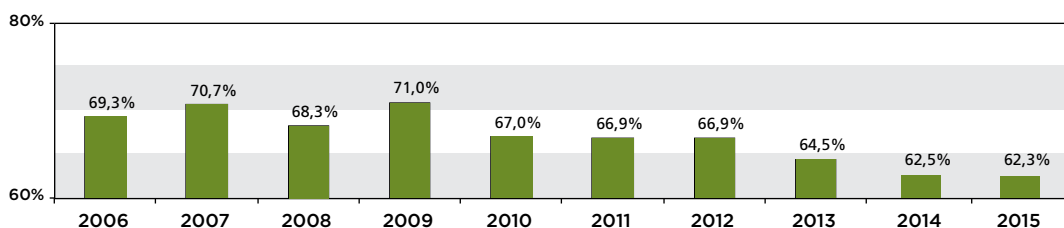

© Eric Schelstraete

Aandeel vervangingsbrandstoffen

Aandeel klinker in cement

DE KILOMETERHEFFING

In toepassing van het samenwerkingsakkoord van 2013, dat we in ons vorig jaarverslag al aanhaalden, hebben het Vlaams, het Waals en het Brussels Gewest in 2015 samengewerkt aan de effectieve invoering van de kilometerheffing voor voertuigen die bestemd zijn voor goederenvervoer op de weg en waarvan de maximale massa meer dan 3,5 ton bedraagt.

In het raam hiervan werden in de drie gewesten wetgevingen betreffende de kilometerheffing goedgekeurd. Zij bepalen de toepassingsvoorwaarden, het tarief en het betrokken wegennet. De tarieven zijn identiek voor Wallonië en Vlaanderen. Brussel past dit tarief eveneens toe, behalve in het Brusselse stedelijke gebied. Er werd ook een Stuurcomité opgericht om de invoering van de kilometerheffing op te volgen, het effect ervan te evalueren en compensatiemaatregelen te bestuderen.

De cementsector maakt zich zorgen over deze nieuwe maatregel en zijn impact, en pleit voor de vrijstelling van voertuig-werktuigmachines (zoals al voorzien in het raam van het eurovignet). De sector volgt ook aandachtig de voorstellen voor compensatiemaatregelen en wenst een evenwichtige oplossing die in overeenstemming is met het recht op concurrentie. Verder blijft de cementsector nauwlettend volgen welke rechtsmiddelen de afgevaardigden van de transporteurs eventueel tegen de kilometerheffing inzetten.

© Eric Schelstraete

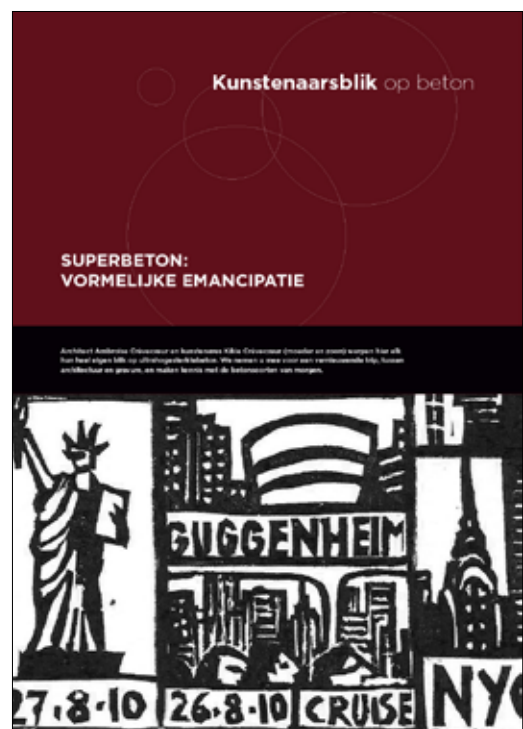
COMMUNICATIE

Het imago van de cementsector en zijn producten opwaarderen, dát is de missie van de communicatiedienst van FEBELCEM en meteen ook de essentie van zijn activiteiten. In dit hoofdstuk gaan we nader in op die realiteit en de vele dossiers die schuilgaan achter die missie...

MANIFEST AANWEZIGE IT-TOOLS

Na een erg bewogen maar zeer dynamisch jaar 2014 (wijziging van partner, belangrijke technische ontwikkelingen) kende de website van FEBELCEM een jaar van stabiliteit. Evenzeer stond die website centraal in de communicatie en wist hij zeer veel surfers te lokken. De statistische balans van de site in 2015 (cijfers van Google Analytics) is als volgt:

- 24.140 surfers bezochten de website, of gemiddeld 2.011 bezoekers per maand. Dat is een goed resultaat, al ligt het iets onder dat van 2014 – een erg uitzonderlijk jaar – toen we 30.000 bezoekers bereikten.
- De gemiddelde duur van deze bezoeken bedraagt 2 minuten en 20 seconden.
- De surfers raadpleegden in totaal 84.518 pagina's. De meest populaire zijn: de Catalogus van betontexturen (NL - 2.519 views), de Technische fiches (FR - 1.962 views), de Bouwknopen (NL - 1.199 views), de Catalogus van betontexturen (FR - 1.139 views), de Verschillende soorten cement (FR - 1.098 views), het Animatieschema van de cementfabricage (FR - 989 views), het ABC van cement en van beton (FR - 847), de Technische fiches (NL - 749), de Agenda/Studiedagen (NL - 747) en tot slot de Bouwknopen (FR - 736).
- Er werden 12.883 pdf-bestanden gedownload, en dat is een betere score dan in 2014 (ruim 660 downloads méér). Van alle documentatie hebben de meest gevraagde bestanden telkens te maken met technische fiches en bouwknopen.

De website is ook de exclusieve support voor onze publicaties “Blik op beton”. De communicatiecel heeft in dit verband een mooie inspanning geleverd: er werden in 2015 niet minder dan 6 nieuwe bijdragen gerealiseerd:

- De “Triage-lavoir” in Binche, van de renovatie van beton tot de poëzie van pastel
- Woning “Mannaz” in Wasseiges
- Het MICX, nieuw congrescentrum in Mons
- Woning “BM”. Als beton in dialoog gaat met de natuur...
- “MMM” – Mons Memorial Museum
- Superbeton: vormelijke emancipatie

Om deze publicaties aan te kondigen aan ons publiek, maar ook om andere informatie met betrekking tot de FEBELCEM-actualiteit te melden, werden in 2015 ook tien uitgaven van "To the point" verspreid.

Tot slot was 2015 de gelegenheid om een bedrijfspagina te lanceren op het professionele LinkedIn-netwerk.

Deze pagina functioneert zeer goed. Sommige mededelingen oogsten zelfs honderden views op dit zeer doelgericht netwerk. Eén ervan (de "kijk van de kunstenaar op beton" gewijd aan superbeton) ging op enkele dagen tijd zelfs vlot over 1.000 views! Dat betekent nog meer dynamiek in de FEBELCEM-communicatie.

EEN GESLAGDE ALGEMENE VERGADERING

De Algemene Vergadering van FEBELCEM, gekoppeld aan een persconferentie, vond

plaats op 27 mei 2015 en was het orgelpunt van een veelzijdige voorbereiding: redactie van het jaarverslag, cijfers van de cementnijverheid, persdossier, organisatie van de vergadering zelf, publicatie van alle informatie op het internet, ... De vergadering en de persconferentie werden een succes. Niet minder dan elf journalisten en fotografen waren op de afspraak en met resultaat: onze informatie haalde de volgende persorganen: Agentschap Belga, RTBF Radio "la première" (interview met dhr. André Jacquemart in het nieuws van 8 uur), website RTBF-info, de kranten "L'écho", "Metro", "L'avenir" en "La Libre Immo" evenals de magazines "La Chronique", "Equipment road & construction" en "Bouwkroniek".

In de lente van 2015, en met de hulp van de CBR-teams, organiseerde FEBELCEM op 31 maart een belangrijk persbezoek voor de sector. Op onze uitnodiging bezocht dhr. Maxime Prévot, vice-president van de Waalse Regering en minister van Openbare Werken, Volksgezondheid, Sociale Actie en Erfgoed, de cementfabriek van CBR in Lixhe. Hij ontmoette er alle zwaargewichten van onze nijverheidssector. Ook dit was een geslaagd evenement!

Bezoek van minister Maxime Prévot aan de fabriek van Lixhe (maart 2015).

© Eric Schelstraete

Bezoek van minister Paul Furlan aan de fabriek van Obourg in november 2015

© Eric Schelstraete

Tot slot werd op 30 november – opnieuw op uitnodiging van FEBELCEM – een persbezoek aan Obourg georganiseerd. Dhr. Paul Furlan, minister van Lokale Overheden, Steden, Woongelegenheid en Energie bezocht de cementfabriek van Holcim in Obourg in het gezelschap van de Raad van Bestuur.

Voor beide uitzonderlijke gelegenheden werd ook de pers uitgenodigd. De return in de geschreven pers was omvangrijk en kwaliteitsvol, en ook de RTBF-radio toonde interesse in onze activiteiten.

FEBELCEM STAAT BORG VOOR DE ZICHTBAARHEID VAN INFOBETON.BE

Het communicatieteam van FEBELCEM heeft – zoals we intussen gewend zijn – hard gewerkt aan de promotie van beton, en dit via infobeton.be.

Wat de geschreven pers betreft, werden twee publiekredactionele artikelen gepubliceerd in de magazines “Ik ga bouwen”, “Je vais construire”, “Aktief wonen” en “Déco Idées”.

Het eerste, “Wanneer beton de ruimte/renovatie bepaalt”, werd verspreid in mei 2015. Het tweede – “Anders gaan leven... dankzij beton!” – volgde in oktober en beschrijft de zeer positieve impact van beton in de bouw van een nieuwe ecowijk in de Luikse regio.

Daarnaast werden twee persmededelingen verzonden: “Meer voor minder, dankzij architec-

tuur met beton!” in april en “Fou de Gand, een bed & breakfast die houdt van beton” in december 2015. Beide persberichten oogstten heel wat media-aandacht voor infobeton.be

Verder werd een persbezoek georganiseerd in de woning van architect Peter Vral in Zottegem. Het was een zeer interessant bezoek dat helaas niet de verhoopte impact had wat aanwezigheid aangaat. De weerklank in de pers was uiteindelijk desondanks zeer positief, met meer bepaald gespreide media-aandacht in drie grote dagbladen van het land: het magazine MAXX (supplement bij de vele regionale bladen van

Persbezoek bij architect Peter Vral, in Zottegem

© Eric Schelstraete

de groep Sud-Presse) voor het Franstalige landsgedeelte, en Het Nieuwsblad evenals de Gazet van Antwerpen voor het Nederlandstalige deel. Dat is een uitzonderlijk succes wat gecumuleerd publiek betreft, vermits ons artikel op die manier werd aangeboden aan zowat 1.700.000 lezers!

Als gevolg van een beslissing van de werkgroep Marketing is de Facebook-pagina van **infobeton.be** aan een andere provider toevertrouwd. We zijn van een groot bedrijf zoals E-makina overgestapt naar een kleinere structuur waardoor we tegelijk een besparing doorvoeren én een betere opvolging genieten. De eerste statistische gegevens zijn bemoedigend: zowel het aantal “fans” van onze pagina als de gemiddelde hoeveelheid “likes” per dag zit in de lift.

Heel het jaar 2015 werd enorm hard gewerkt aan onze aanwezigheid op het internet. De website **www.infobeton.be** werd volledig gerenoveerd (vorm, inhoud, beeldmateriaal...) en is nu online. Met ook nog een Facebook-pagina en de creatie van een videozender “infobeton.be” op YouTube, start het jaar 2016 onder goede auspiciën wat communicatie aangaat.

Om dit hoofdstuk af te ronden noemen we tot slot tal van partnerships die werden aangegaan door **infobeton.be** (Dobbit TV, “Een baksteen in de maag”, Livios, Bouwen en renoveren). Zij openen de deur voor interessante bezoeken aan woningen met een uitgesproken betonkarakter. Het betreft de twee evenementen “Mijn Huis, Mijn Architect” (bijna 30.000 bezoekers) en “Het weekend van de architectuur” (met 9.000 bezoekers voor een zeer geslaagde tweede editie).

HET DEPARTEMENT PROMOTIE, ONDERZOEK EN ONTWIKKELING: ENKELE MARKANTE FEITEN IN 2015

De activiteiten van het Departement Promotie, Onderzoek en Ontwikkeling zijn vooral gericht op kwaliteitsbevordering. Dit betekent meer bepaald:

- de kwaliteit van materialen en producten, onder meer via de promotie van het BENOR-keurmerk,
- de kwaliteit van de projectconceptie (architecturaal, stedenbouwkundig, ...) door de inbreng van onze ingenieurs en ingenieurs-architecten in cursussen en opleidingen,
- de kwaliteit van uitvoering, meer bepaald door een waaier aan technische bijstand,
- de kwaliteit van het afgewerkte product, bijvoorbeeld door voorbeeldige projecten in de kijker te brengen.

Het volgende hoofdstuk presenteert de meest markante activiteiten van het departement, zonder verder in te gaan op het dagelijkse werk zoals de bezoeken aan de bouwprojecten, de technische assistenties, de cursussen die wij verzorgen in scholen en universiteiten, of al het werk dat wordt verzet in de vele werkgroepen.

DE PUBLICATIES VAN FEBELCEM

Dossier Cement

Tussen stad en campus: het multifunctionele complex "U-residence" van de VUB

Het 8^e bulletin in de reeks "Architectuur" is gewijd aan het multifunctioneel complex "U-Residence" van de VUB in Elsene. Dit gebouw werd ontworpen door het Brusselse architectenbureau BOGDAN & VAN BROECK. Het herbergt studentenstudio's, onderzoeksruidtes voor topsport en lichaamscultuur, een congressentrum en een parking. De draagstructuur is uitgevoerd

als betonskelet in zichtbaar beton, de gevel is opgebouwd uit niet-dragende sandwichpanelen in prefabbeton met aan de binnenzijde zichtbaar glad beton, een isolatie in polyurethaan en aan de buitenzijde een betonnen gordijngevel met ingelegde baksteenplaketten.

Wegen en buitenverhardingen in platenbeton

Nu het Infrastructuurplan 2016/2019 van het Waals Gewest het mogelijk maakt om 640 miljoen euro te investeren in de verbetering van zijn verkeersnet (snelwegen, regionale wegen, waterwegen, ...), zal het voor de professionals uit de sector allicht interessant zijn kennis te nemen van het laatste cementbulletin van FEBELCEM van het jaar 2015: "Wegen en buitenverhardingen in platenbeton" bevat een schat aan technische informatie over verhardingen in platenbeton. Betonplaten, voegen, deuvelds, ankerstaven,

wapening, staalvezels, voegenplan ... De weg zal voor niemand nog geheimen hebben!

Revue "Architraaf"

Het tijdschrift "Architraaf" publiceert om de twee maanden een bijdrage van FEBELCEM, om de architecten te informeren. In 2015 kwamen de volgende thema's aan bod:

- een uittreksel uit het bulletin "Een stad in de stad: stadscampus Oude Gevangenis van Hasselt" in nr. 181
- een uittreksel uit "Blik op beton", gewijd aan het theater van Luik in nr. 182

- een uittreksel uit het bulletin over de Esplanade van de Guillemins in nr. 183
- een uittreksel uit "Blik van de kunstenaar op beton" over de Triage-lavoir in Binche in nr. 184
- een uittreksel uit het bulletin "Tussen stad en campus" in nr. 185
- een uittreksel uit "Blik op beton" over het MICX, een nieuw congrescentrum in Mons (Bergen) in nr. 186.

SALONS, CONGRESSEN EN CONFERENTIES

Salon des mandataires WEX - Marche-en-Famennes

De vakbeurs Salon des Mandataires vond op 12 en 13 februari 2015 plaats en bleek bij het tienjarig bestaan nog maar eens een niet te missen evenement te zijn voor het Waalse lokale overheidsniveau. Uitgave 2015 was een voltreffer met 322 exposanten en niet minder dan 13.414 bezoekers: een nieuw record.

De doelstelling van deze beurs is mandatarissen en functionarissen van de gemeenten, provincies en intercommunales in één ruimte samen te brengen met de ondernemingen die actief zijn in de overheidssector.

FEBELCEM was zoals elk jaar aanwezig in paleis 2, en onze publicaties kenden andermaal een groot succes.

Mechelen - Congres "Publieke Ruimte"

Op 3 maart 2015 vond het congres rond de openbare ruimtes plaats in de accommodaties van het "Lamot"-center in Mechelen. FEBELCEM had er een stand en presenteerde er vooral de diverse toepassingen van uitgewassen beton in openbare ruimtes.

Concept&Build

Op 4 maart 2015 ontvingen honderden architectuurstudenten in de marge van Batibouw in de patio van Auditorium 2000 van de Heizel twee van de recentste bulletins van het dossier cement/beton.

De wetenschapsdagen van de groepering (RF)²B vonden plaats in Lausanne.

© Diatheek FEBELCEM

Architect@work

Op 24 april in Kortrijk en op 29 mei in Luik verzorgde FEBELCEM de stand van de vzw BENOR. De federatie ontmoette zo een van zijn doelpublieken.

Parijs - Intermat & World of Concrete

INTERMAT, de vakbeurs voor bouwmaschinen, vond van 20 tot 25 april 2015 plaats in Parijs. FEBELCEM bezocht deze tentoonstelling en meer bepaald het gedeelte dat gewijd was aan beton ("World of concrete"). Er waren vele interessante demonstraties en stands, vooral op het domein van decoratieve betontoepassingen.

© Diatheek FEBELCEM

Lausanne - (RF)²B

De recentste uitgave van de wetenschapsdagen van de groep (RF)²B vond op 9 en 10 juli 2015 plaats op de EPFL-site in Lausanne. FEBELCEM nam hieraan deel.

De "Regroupement Francophone pour la Recherche et la Formation sur le Béton (RF)²B" is ontstaan uit een alliantie tussen de Franstalige universitaire laboratoria van Québec, Frankrijk, Zwitserland, België en Luxemburg. De (RF)²B wil in de eerste plaats de wetenschappelijke uitwisseling tussen deze universiteiten formaliseren en gezamenlijke onderzoeksactiviteiten realiseren, zoals de "Journées Scientifiques".

Aansluitend op de vele presentaties van technische en wetenschappelijk aard vormden deze twee conferentiedagen de gelegenheid om een groot aantal wetenschapslui met specialisatie in het betondomein te ontmoeten. Tijdens twee technische bezoeken stond de BFUHP centraal in de kijker. Het ging om een bezoek aan een voetgangersbrug in Lausanne en de renovatie van het viaduct van Chillon.

Dresden - 11th International Conference on Concrete Block Paving

Van 8 tot 11 september 2015 was Dresden de gaststad voor het elfde internationaal congres over betonstraatstenen. Hoofdthema vormden de waterdoorlatende bestratingen die wereldwijd nog steeds in verdere ontwikkeling zijn. Er kwamen ook zeer praktische thema's aan bod, zowel in productie - als uitvoeringsfase, naast de aspecten van duurzaamheid zoals LCA, beperking van rolgeluid, lichtreflectie, kleurvastheid, enz. Er was ook een Belgische presentatie die zeer gesmaakt werd: "Over 15 years of experience with water permeable pavement blocks in Belgium: how legislation promotes the application" een samenwerking tussen OCW en FEBE.

Ulm - "Deutsche Betonstrassentagung"

De tweejaarlijkse Duitse betonwegendagen vonden op 24 en 25 september 2015 plaats in Ulm. Er kwamen diverse thema's aan bod: publiek-private samenwerking voor betonwegen, geluidsarm beton, maatregelen ter voorkoming van schade door hitte, enz. FEBELCEM verzorgde in deze context een uiteenzetting "Sustainability policies in Europe: challenges and opportunities for concrete pavements".

Den Bosch – Nederlandse Betonwegendag

De Nederlandse Betonwegendag vond op 29 september 2015 plaats in Den Bosch. FEBELCEM was er aanwezig met een gezamenlijke stand van FEBELCEM en EUPAVE, en verzorgde een lezing “Vlakkere betonwegen door kwaliteit in ontwerp, aanleg en controle”.

Seoul – 25^e World Road Congress

De 25^e editie van dit Wegencongres vond van 2 tot 6 november 2015 plaats in Seoel (Zuid-Korea). Dit vijfdaagse congres met als thema “Roads and Mobility – Creating New Value from Transport” lokte duizenden vakmensen uit de hele wereld, evenals een vijftigtal ministers of viceministers en topmensen van overheids- en privébedrijven.

Enkele kerncijfers

- 2.628 deelnemers uit 114 landen (waarvan 503 uit Europa, waarvan 35 Belgen)
- Ongeveer 200 exposanten (landen, steden, instellingen, bedrijven, ...)
- 44 technische sessies en workshops.

Roeselare – Vakbeurs “TEDEWEST”

Op 17 december 2015 vond in Roeselare de 7e Vakbeurs voor technische diensten plaats. Deze vakbeurs wordt georganiseerd door TEDEWEST, de vereniging van technische diensten van West-Vlaanderen. FEBELCEM is intussen een trouwe standhouder, net zoals andere collega's uit de sector van het prefab beton. Het event vormde ook een mooie gelegenheid tot netwerking met onder meer de afgevaardigden van de diverse aanwezige technische diensten en studie burelen.

© Diatheek FEBELCEM

STUDIEDAGEN

Zemst – WTCB Roadshow “Beton van de toekomst”

Op 11 februari 2015 nam FEBELCEM deel aan de WTCB-studiedag met betrekking tot zelfverdichtend beton, staalvezelbeton en het gebruik van gerecycleerde granulaten in beton.

Brussel – Studiedag Fietspaden

Op 10 maart 2015 organiseerde het AWW (Agentschap Wegen en Verkeer) een studiedag rond de aanleg en het beheer van fietspaden. FEBELCEM woonde o.a. de sessies over infrastructuur bij.

Heusden-Zolder – CEDUBO-Studiedag onderhoud wegen

Op 28 mei 2015 organiseerde CEDUBO voor de gemeenten een studiedag over het onderhoud van het lokale wegennet met beperkte budgetten. FEBELCEM verzorgde er een presentatie over de herstelling en het onderhoud van betonwegen.

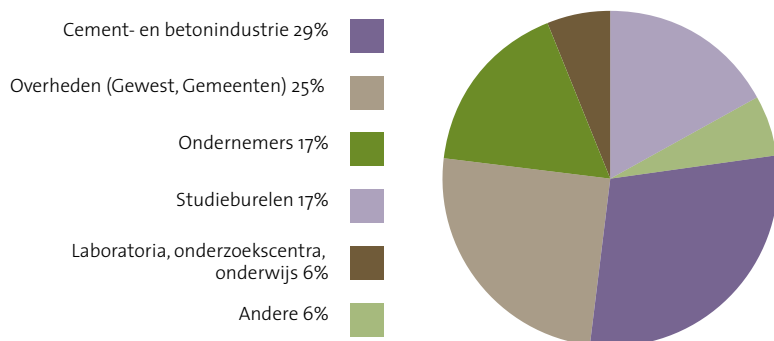
Deinze – 7^e Oost-Vlaamse Contactdag

Op 2 juni 2015 organiseerde FEBELCEM haar jaarlijkse provinciale contactdag, ditmaal in Oost-Vlaanderen, kasteel Ten Bosse in Deinze. 130 deelnemers daagden op voor een zeer interessante namiddag rond diverse toepassingen van prefab en ter plaatse gestort beton voor wegen en publieke ruimten. Het thema “Beton in de Wegenbouw” werd voor het eerst herdoopt tot “Beton in Publieke Ruimte en Infrastructuur”.

© Diatheek FEBELCEM

Deelnemers aan de provinciale contactdag

De inleiding voor deze namiddag werd verzorgd door dhr. Peter De Backer, afdelingshoofd Wegen en Verkeer Oost-Vlaanderen. Hij had het over de uitdagingen van zijn afdeling, namelijk erin slagen de vereiste kwaliteitsprestaties in het ontwerp en de opvolging van werken te leveren ondanks de beperkte budgetten en de personeelsverminderingen.

De inhoud van de daarna volgende presentaties was samen te vatten in drie woorden: inspiratie, informatie en innovatie.

Mechelen - IABSE – Studiedag en werkbezoek

Op 19 juni 2015 nam FEBELCEM deel aan de studiedag van IABSE-Belgium (International Association for Bridges and Structural Engineering). In de studiedag was ook een bezoek aan een bouwproject in de stationswijk van Mechelen inbegrepen.

Parijs – Technische dag

Op 17 september 2015 nam FEBELCEM deel aan een technische dag “Scheurvorming in decoratieve betonverhardingen: hinder of kans, beheersing”. De dag werd georganiseerd door Cimbéton en SPECBEA (Franse vereniging van ondernemingen met specialisatie in beton voor wegen en inrichtingen), meer in het bijzonder het comité VECU (wegen, openbare ruimten en stedelijke inrichtingsprojecten). Deze denktank heeft van SPECBEA de opdracht gekregen om tools te ontwikkelen voor ontwerpers, bouwheren, ingenieurs, technici en exploitanten van wegen en openbare ruimtes.

De gedachtewisselingen met de Franse collega's waren interessant en vruchtbaar.

Seraing – Infrastructuurdag FEBELCEM

FEBELCEM nodigde de Waalse professionals uit de bouwsector uit op de studienamiddag van 27 oktober 2015 over openbare ruimten en wegeninfrastructuur in beton. Bijna 130 deelnemers waren op de afspraak in de Cercle de Wallonie in Luik, op de site van Val-Saint-Lambert.

De presentaties werden unaniem gesmaakt. Vincent Helmus (SPW) presenteerde als inleiding een retrospectieve van recente projecten op het Waalse netwerk. Filip Flement (De Lijn) had het over de standaardstructuren voor de afwerking van trambanen in Vlaanderen. FEBELCEM verzorgde een bijdrage over verhardingen in platenbeton voor wegen met beperkt verkeer. En lichtte de BENOR-troeven toe. Tot slot schetsten twee Franse genodigden, de heren Olivier de Poulpiquet en Armand Joly (SPECBEA) een zeer interessant beeld van decoratief beton in Frankrijk.

© Diatheek FEBELCEM

Delft – Verdediging van een doctoraatsthesis over wegverharding in doorgaand gewapend beton

Op 21 december 2015 verdedigde de heer Dongya Ren zijn doctoraatsthesis aan de Technische Universiteit van Delft: “Optimisation of the crack pattern of Continuously Reinforced Concrete Pavements”.

De heer Ren is een Chinese student die zich vier jaar lang heeft toegelegd op dit onderwerp. Hij werkte samen met FEBELCEM om een model op te stellen voor toezicht op de scheurvorming in

© Diatheek FEBELCEM

verkeerswegen in doorgaand gewapend beton. Het leeuwendeel van deze thesis steunde op de techniek van de active scheuraanzet die in België in 2012 werd geïntroduceerd door FEBELCEM. Vandaag is dit een technische standaard geworden voor de aanleg van wegverhardingen in doorgaand gewapend beton, met als resultaat een verbeterd gedrag en verhoogde duurzaamheid en levensduur.

Seminarie in Diegem

Op 25 november 2015 organiseerden FEBELCEM en VBA samen een seminarie met als thema "Kwaliteit van betonstructuren". Meer dan 120 mensen namen eraan deel. De presentaties dekten diverse aspecten van het vak, van de uitvoering van structuren in beton tot het BENOR-merk. Ze werden unaniem gewaardeerd.

ANDERE EVENEMENTEN

"International Concrete Design Competition"

Voor de organisatie van de 7^e uitgave van deze internationale ontwerpwedstrijd voor architectuurstudenten werkt FEBELCEM samen met de cementfederaties van Duitsland, Ierland en Turkije. Tijdens een bijeenkomst in Istanbul werd het wedstrijdthema vastgelegd: "Metamorphosis". Dit thema is intussen meegedeeld aan de docenten en atelierbegeleiders van de diverse architectuurfaculteiten.

Voor België zal de wedstrijd opnieuw georganiseerd worden met een "Curator", namelijk ingenieur-architect Dirk Jaspaert, zaakvoerder van het "Bureau voor Architectuur en Stabiliteit" (BASBVBA, www.basbvba.be) en ook docent op de campussen van de architectuurhogescholen St. Lucas in Gent en Brussel.

KU Leuven - "Existenz"

Elk jaar organiseren de studenten van de architectuurfaculteit van de KU Leuven in maart een projectweek onder de naam "Existenz" (www.existenz.be). Dit evenement omvat een dag- en avondprogramma met debatten, lezingen en workshops. FEBELCEM sponsoorde en begeleidde de workshop over beton.

Partnership met BOZAR

Jürg Conzett (lezing, 9 maart)

Jürg Conzett heeft enkele van de mooiste bruggen van Zwitserland ontworpen, zoals de voetgangersbrug van Traversina of de roterende

© Martin Linsi

Milchbrücke in Vals. In ons land is Conzett vooral bekend van zijn werk aan de Coupure in Brugge. Dit paste in de context van 2002, toen Brugge culturele hoofdstad van Europa was.

V+ (tentoonstelling van 18 juni tot 20 september)

Dit was de eerste monografische tentoonstelling gewijd aan het bureau V+. Het evenement focuste op projecten die in de ontwerpfase zaten, in de stellingen stonden of recent voltooid werden. Maquettes, installaties, plannen, foto's en video's belichtten de krachtlijnen van wat V+'s werk bijzonder maakte: het verplaatsen van de zwaartepunten, de wisselwerking met de omgeving en het aftasten van de grenzen van de architectuur discipline.

Thierry Decuyper & Jörn Aram Bihain (lezing, 17 september)

Jörn Aram Bihain en Thierry Decuyper zijn de oprichters van architectenbureau V+. In tien jaar tijd hebben ze een stevige reputatie opgebouwd op de Belgische architectuurscène. Tijdens de lezing van 17 september 2015 gingen ze dieper in op hun werk en op de hieraan gewijde tentoonstelling in het Paleis voor Schone Kunsten.

Arch. V+ © 354 photographers

© Tom Swijns

Eduardo Souto de Moura (lezing op 27 oktober)

De Portugese architect Eduardo Souto de Moura dankt zijn internationale faam aan zijn werk waarin de muur en de massa een belangrijke plaats innemen. Na vijf jaar samenwerken met Alvaro Siza richtte hij in 1980 zijn eigen bureau op. Tot zijn meest bekende projecten behoren het stadion van Braga en de Casa des Artes in Porto. In 2011 werd zijn loopbaan bekroond met de prestigieuze Pritzker-prijs. Souto de Moura heeft ook op Belgische bodem een spoor achtergelaten: in 2005 won hij de wedstrijd voor het crematorium van Kortrijk. En vandaag herhaalt zich de geschiedenis. De SCIC (Société Coopérative Intercommunale de Crémation) maakte zopas het resultaat bekend van de wedstrijd voor het crematorium van Evere, gewonnen door Souto de Moura, geassocieerd met atelier Mathen. Bijna 2000 geïnteresseerden woonden dit uitverkochte evenement bij. FEBELCEM zorgde voor gratis toegang voor de eerste 400 ingeschreven architectuurstudenten. De lezing werd voor de studenten voorafgegaan door een informatiesessie over de volgende uitgave van de internationale Concrete Design Competition.

© Diatheek FEBELCEM

Bezoek van een Poolse delegatie aan de werf van de A8

In Polen verkeert het autowegennet in volle expansie. De overheid verplicht hierbij om een bepaald gedeelte aan te leggen in beton. De ingenieurs van de Poolse administratie hebben weinig ervaring met de techniek van doorgaand gewapend beton en drongen aan op een studiereis in België, vanuit het besef dat ons land ter zake veel ervaring heeft.

Op 24 en 25 september 2015 ontving FEBELCEM in Doornik vijf afgevaardigden van de Algemene Directie van Poolse nationale wegen en snelwegen, professor Antoni Szydlo van de technische universiteit van Wroclaw en de heren Zbigniew Pilch en Piotr Kijowski van onze zusterfederatie (Polski Ciement).

Na een korte technische presentatie over het project en over de techniek van doorgaand gewapend beton in België bezocht de delegatie de werf van de A8 in Doornik en andere projecten die in de nabijheid van dit bouwproject werden gerealiseerd (rotonde/tunnel en aanleg van betonwapening voor doorgaand gewapend beton in Moeskroen) en van de E42 in Fernelmont die intussen de respectabele leeftijd van 44 jaar heeft bereikt.

De Belgische delegatie bestond uit ingenieurs van FEBELCEM en de heren R. Debroux en V. Helmus van de Service Public de Wallonie en dhr. F. Covemaeker van TRBA.

STATISTIEKEN

TOTALE LEVERINGEN

Jaren	Portlandcement (CEM I,II ET V)		Hoogovencement (CEM III)		Totaal cement (x 1.000 t)
	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	
2000	4.187	55,8	3.323	44,2	7.510
2006	4.051	58,2	2.914	41,8	6.965
2007	4.039	58,3	2.891	41,7	6.930
2008	4.094	57,4	3.042	42,6	7.135
2009	3.893	63,7	2.220	36,3	6.113
2010	3.351	55,9	2.639	44,1	5.990
2011	3.644	53,2	3.200	46,8	6.844
2012	3.320	52,9	2.960	47,1	6.280
2013	3.140	51,3	2.979	48,7	6.119
2014	3.124	49,1	3.240	50,9	6.364
2015	2.974	47,4	3.301	52,6	6.275

Bron: FEBELCEM

TEWERKSTELLING IN DE BELGISCHE CEMENTINDUSTRIE

Jaren	Aantal bedienden (maandgemiddelde)	Aantal arbeiders (maandgemiddelde)	Totaal bedienden en arbeiders (maandgemiddelde)	Totaal aantal arbeidsuren
2000	777	1.086	1.863	2.676.617
2006	496	626	1.122	1.787.902
2007	484	612	1.096	1.686.837
2008	538	641	1.179	1.814.710
2009	549	627	1.176	1.746.558
2010	563	621	1.184	1.733.718
2011	579	592	1.171	1.792.608
2012	621	576	1.197	1.842.276
2013	591	558	1.149	1.720.247
2014	576	512	1.088	1.629.581
2015	558	463	1.021	1.547.195

Bron: FEBELCEM

INVESTERINGEN VAN DE BELGISCHE CEMENTINDUSTRIE

(x 1.000 €)

Jaren	Rollend materieel, installaties, machines en uitrusting	Terreinen en gebouwen	Totaal investeringsen
2000	56.812	8.346	65.158
2006	40.971	5.293	46.264
2007	33.880	9.895	43.775
2008	20.864	4.072	24.936
2009	23.063	7.394	30.457
2010	38.365	3.606	41.971
2011	29.326	2.358	31.684
2012	20.993	2.807	23.800
2013	24.886	4.256	29.142
2014	26.524	3.386	29.910
2015	24.001	2.053	26.054

Bron: FEBELCEM

OMZET

Jaren	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
in miljoen euros	555,0	512,1	522,7	614,6	509,4	495,0	551,5	507,3	484,3	484,8	436,8

Bron: PRODCOM

UITVOERLEVERINGEN (%)

Jaren	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bestemming											
Nederland	42,4	35,4	32,7	33,1	35,2	38,2	36,8	38,8	38,2	36,3	
Frankrijk	46,9	49,0	54,0	54,7	51,6	49,5	52,1	50,7	50,3	55,3	
Duitsland	4,4	8,5	6,8	4,9	6,7	5,5	4,5	4,2	5,6	3,6	
G.H. Luxemburg	1,0	1,0	1,0	1,0	1,2	1,3	1,4	1,3	1,5	1,7	
Verenigd Koninkrijk	0,8	0,9	0,6	0,6	0,4	0,7	0,4	0,5	0,5	0,5	
Andere EU	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	
TOTAAL E.U.	95,8	94,8	95,3	94,4	95,1	95,2	95,4	95,6	96,1	97,4	99,1
BUITEN E.U.	4,2	5,2	4,7	5,6	4,9	4,8	4,6	4,4	3,9	2,6	0,9
Europa extra E.U.	1,4	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Afrika	1,8	4,5	3,9	4,9	4,4	4,5	4,2	4,1	3,6	2,6	0,7
Amerika	0,4	0,1	0,0	0,0	0,2	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0
Azië	0,1	0,2	0,0	0,6	0,1	0,1	0,0	0,1	0,2	0,0	0,0
Oceanië	0,5	0,3	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,2
TOTAAL	2.189	2.200	2.281	2.339	1.839	1.697	1.825	1.602	1.548	1.521	1.384
(1.000 t)											

Bron: FEBELCEM

CEMENTVERBRUIK IN E.U. LANDEN (X 1.000 T)

Jaren	2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Land											
België	6.125	6.039	5.954	6.027	5.522	5.826	6.553	6.410	6.039	6.123	6.403
Nederland	6.250	5.585	5.912	6.325	5.350	4.760	5.255	4.400	4.200	4.100	4.040
Frankrijk	20.633	23.852	24.803	24.116	20.381	19.785	21.410	19.973	19.217	18.165	17.170
Duitsland	35.683	28.920	27.352	27.338	25.256	24.600	27.963	26.700	26.545	27.142	26.573
G.H. Luxemburg	534	572	591	571	531	449	485	415	433	422	465
Verenigd Koninkrijk	13.360	13.833	14.486	12.402	9.458	9.810	10.376	9.654	9.643	10.890	n/a
TOTAAL E.U. van 28	221.147	255.176	261.235	241.614	193.456	182.598	185.623	160.431	149.709	150.315	n/a

Bron: CEMBUREAU

n/a = not available

AFZET IN BELGIË

Naar wijze van vervoer en leveringsvorm

Jaren	Totaal (x 1.000 t)	Leveringsvorm			Transportwijze	
		Water (%)	Spoor (%)	Vrachtwagen (%)	Verpakt (%)	Bulk (%)
2000	5.321	3,0	0	97,0	16,0	84,0
2006	4.765	4,7	0	95,3	11,2	88,8
2007	4.650	4,9	0	95,0	11,2	88,8
2008	4.796	5,0	0	95,5	10,0	90,0
2009	4.273	4,5	0	95,9	10,1	89,9
2010	4.293	4,1	0	95,9	9,6	90,4
2011	5.019	5,2	0,0	94,8	8,5	91,5
2012	4.678	4,6	0,0	95,4	8,0	92,0
2013	4.571	5,3	0,0	94,7	7,6	92,4
2014	4.843	5,2	0,0	94,8	7,7	92,3
2015	4.891	5,0	0,0	95,0	7,0	93,0

Bron: FEBELCEM

Naar soort en sterkteklasse

Jaren	Totaal (x 1.000 t)	Portlandcement (CEM I, II en V)				Hoogovencement (CEM III)			Totaal		
		Sterkteklassen			Totaal	Sterkteklassen		Totaal	Sterkteklassen		
		32,5	42,5	52,5		32,5	42,5/52,5		32,5	42,5	52,5
		(%)			(%)			(%)			
2000	5.321	18	16	14	48	16	36	52	34	52	14
2006	4.765	15	7	30	52	12	35	47	28	42	30
2007	4.650	15	7	31	53	14	33	47	29	40	31
2008	4.796	14	7	31	52	8	40	48	22	47	31
2009	4.273	15	10	33	58	8	34	42	23	44	33
2010	4.293	14	6	29	49	10	41	51	24	47	29
2011	5.019	12	6	28	46	9	45	54	21	51	28
2012	4.678	13	5	28	46	9	45	54	22	50	28
2013	4.571	14	4	27	45	9	46	55	23	50	27
2014	4.843	13	4	25	42	8	50	58	21	54	25
2015	4.891	12	3	26	41	8	51	59	20	54	26

Bron: FEBELCEM

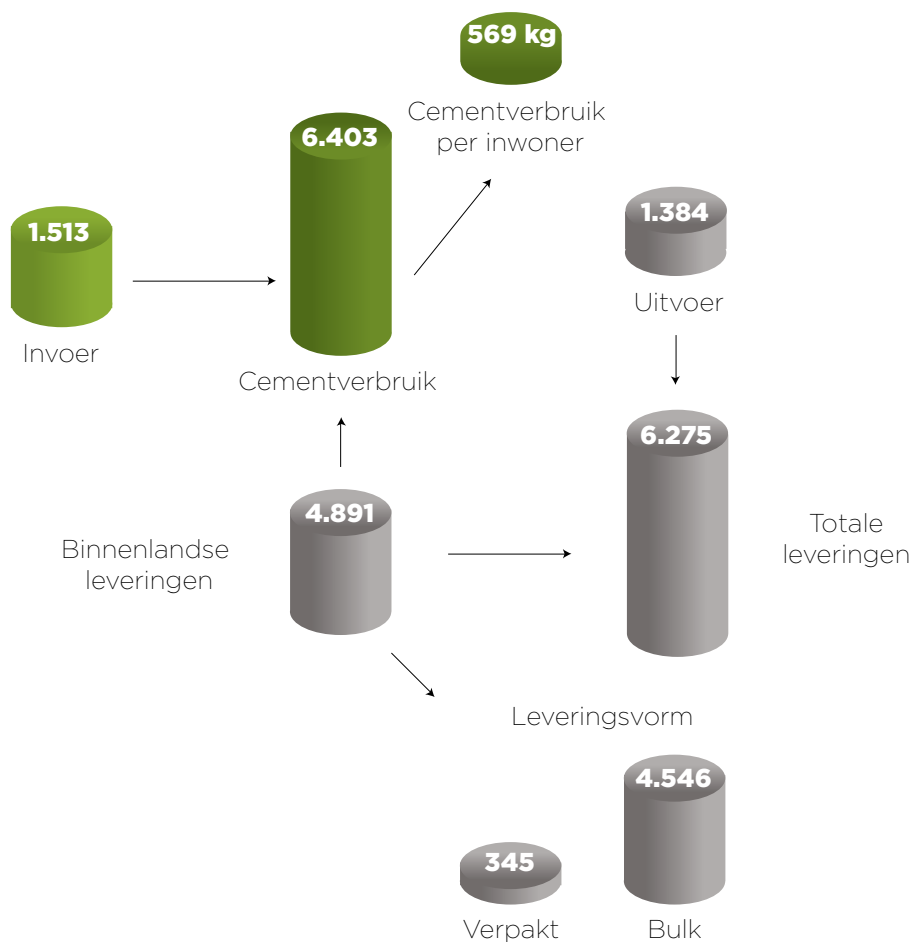
Afzet in de cementverwerkende industrie

Jaren	Totaal	Betonproducten & Vezelcement		Stortklaar beton		Leveringen op de bouwplaats		Leveringen in de handel	
	(x 1.000 t)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)	(x 1.000 t)	(%)
2000	5.321	1.420	26,7	2.723	51,2	316	5,9	863	16,2
2006	4.765	1.241	26,1	2.517	52,8	398	8,4	609	12,8
2007	4.650	1.216	26,2	2.573	55,3	271	5,8	590	12,7
2008	4.796	1.274	26,6	2.690	56,1	295	6,2	537	11,2
2009	4.273	1.127	26,4	2.290	53,6	364	8,5	492	11,5
2010	4.294	1.087	25,3	2.299	53,5	487	11,3	421	9,8
2011	5.019	1.246	24,8	2.728	54,4	582	11,6	462	9,2
2012	4.678	1.127	24,1	2.551	54,5	576	12,3	424	9,1
2013	4.571	1.024	22,4	2.498	54,7	636	13,9	412	9,0
2014	4.843	1.004	20,7	2.676	55,3	743	15,3	420	8,7
2015	4.891	1.000	20,4	2.767	56,6	743	15,2	381	7,8

Bron: FEBELCEM

SCHEMA VAN DE SECTOR

(in miljoen ton)

Federatie van de Belgische Cementnijverheid
Vorstlaan 68 - 1170 Brussel
T 02 645 52 11 - F 02 640 06 70
www.febelcem.be
info@felbelcem.be

